

September 2024

Pharos werkprogramma 2025

t.b.v. de aanvraag van de VWS instellingssubsidie 2025

Vastgesteld door de directie op 12 september 2024
Goedgekeurd door de raad van toezicht op 19 september 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Hoofdactiviteiten	10
2.a Kennisbasis: kennis verzamelen, verrijken en vertalen naar handelingsperspectieven	11
o Domein inclusieve gezondheidszorg	
o Domein brede gezondheid	
2.b Vertaling naar verbeteraanpakken	21
2.c Gezondheidsverschillen agenderen	24
2.d Partijen verbinden en kennis verspreiden	26
3. Afsluiting	28

1

Inleiding

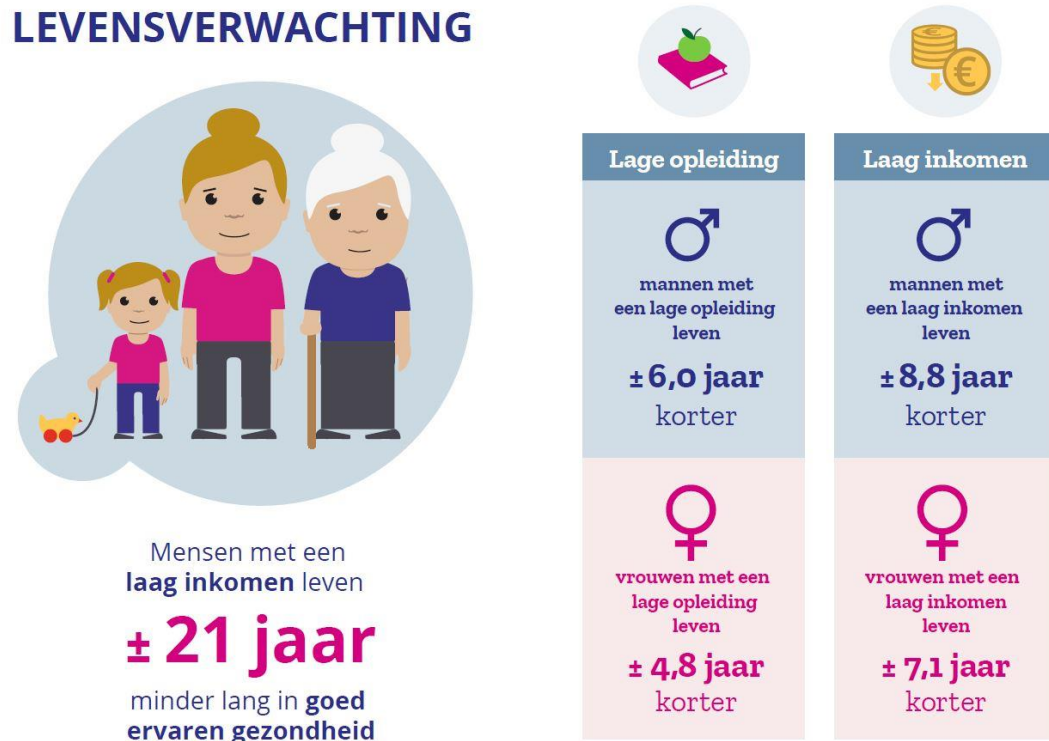

Gezondheidsverschillen: niet iedereen even lang en gelukkig

Ieder mens heeft recht op gezondheid en zorg, maar niet ieder mens heeft dezelfde kansen. De sociale ongelijkheid in onze samenleving wordt groter en zichtbaarder. Mensen die leven in armoede of een laag opleidingsniveau hebben leven gemiddeld korter dan anderen. Ze worden eerder en langduriger ziek en hebben daardoor meer zorg nodig, met hogere zorgkosten als gevolg. Tegelijkertijd krijgen zij niet altijd de best passende zorg.

Dat raakt de mensen zelf en de Nederlandse samenleving: onze welvaart, de deelname van alle inwoners aan onze maatschappij, de economie, de arbeidsmarkt en de zorgkosten. Alleen al in de Europese Unie worden de kosten van gezondheidsverschillen geschat op 980 miljard euro per jaar¹ (Eurohealthnet 2020). Gezondheidsverschillen leiden ook tot hogere zorgkosten, wat een groter beslag legt op de zorgsector. Het terugdringen kan de druk op de zorg dus verlagen². Daarmee is het niet alleen een morele kwestie, maar loont het ook.

LEVENSV ERWACHTING

Figuur 1: Feiten en cijfers levensverwachting³

Bronnen:

¹ Eurohealthnet, brief aan de EPSCO-raad (2020)

² J. Mierau, Sociaal-economische gezondheidsverschillen in Nederland, ESB 18 november 2021

³ CBS, Over de relatie tussen opleidingsniveau en levensverwachting, VZinfo, 2024; en over de relatie tussen inkomen en levensverwachting, CBS, 2024.

Gezondheidsverschillen terugdringen is een opgave voor iedereen

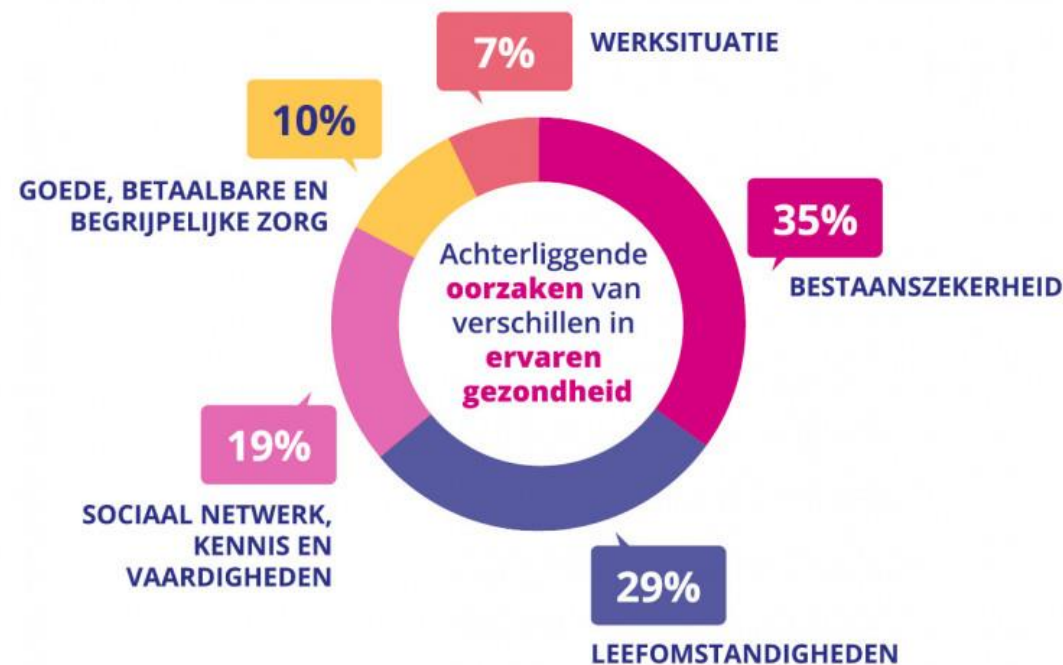
Gezondheidsverschillen terugdringen staat hoog op de (politieke) agenda

De overheid heeft een leidende rol genomen in de maatschappelijke opgave om gezondheidsverschillen terug te dringen. In zowel het huidige hoofdlijnenakkoord als de lopende beleidsinitiatieven op het gebied van zorg, zijn gezondheid en het terugdringen van gezondheidsverschillen opgenomen als belangrijke onderwerpen. Maar gezondheid en gezondheidsverschillen worden ook beïnvloed door bijvoorbeeld de woningbouw, de jeugdzorg en het onderwijs, en door bestaanszekerheid, leefomgeving en arbeidsomstandigheden en de mate waarin iedereen kan meedoen in de samenleving. De beleidskeuzes die binnen deze domeinen worden gemaakt hebben een directe invloed op verschillen in objectieve en ervaren gezondheid.

Ook in het hoofdlijnenakkoord zien we dat er breder gekeken wordt dan alleen zorg en gezondheid. Naast aandacht voor de betaalbaarheid (o.a. verlaging vrijwillig eigen risico), toegankelijkheid en digitalisering van de zorg is er bijvoorbeeld extra aandacht voor bestaanszekerheid. Ook is er aandacht voor de samenwerking tussen de verschillende domeinen, waardoor de juiste zorg op de juiste plek plaatsvindt en de druk op de zorg afneemt. Daarnaast is er expliciet oog voor de hervorming van het jeugdbeleid, wat kan bijdragen aan de bescherming van kinderen.

Het terugdringen van gezondheidsverschillen is een complexe opgave

De grote gevolgen van gezondheidsverschillen en de relatie die gezondheid heeft met verschillende aspecten van onze levens en de samenleving maakt het terugdringen van die verschillen een complexe opgave die wij als expertisecentrum als geen ander begrijpen. Het inzetten op het verkleinen van gezondheidsverschillen vraagt inzet, een lange adem en lef van iedereen. Waarbij beleidsmakers, wetenschappers en (zorg)professionals samenwerken met de mensen om wie het gaat om het verschil te maken.

Figuur 2: Achterliggende oorzaken van gezondheidsverschillen

Onze ambitie en focus in 2025

Onze ambitie

Pharos is het landelijk expertisecentrum gezondheidsverschillen. Het is onze ambitie om samen met beleidsmakers, (zorg)organisaties, professionals en financiers te zorgen voor structurele en systemische verbeteringen die leiden tot het terugdringen van gezondheidsverschillen.

Als Pharos zijn we er om richting te geven en partijen te stimuleren en ondersteunen. We weten wat werkt en wat er nodig is. We willen partijen verbinden en de expertise delen die wij al ruim 30 jaar vergaren: wetenschappelijke kennis, kennis uit de praktijk en vanuit beleid, concrete handelingsperspectieven en de ervaringskennis van mensen die door ongelijkheid worden getroffen.

Ook in 2025 ziet Pharos het als haar publieke taak om nationaal en internationaal beschikbare kennis bij elkaar te brengen, te verrijken en te vertalen naar concrete handelingsperspectieven. We richten ons hierbij op de meerwaarde die (wetenschappelijke) kennis heeft voor de praktijk en zorgen dat het (wetenschappelijk) onderzoek aansluit bij wat de praktijk vraagt.

Onze focus in 2025

De ontwikkelingen die we in ons werkprogramma 2024 geschetst hebben, blijven onverminderd actueel. In 2025 bouwen we hierop voort.

- **De urgentie om aan de slag te gaan met het terugdringen van gezondheidsverschillen wordt door alle partijen gevoeld.**
In de afgelopen jaren heeft Pharos veel energie gestoken in het op de agenda krijgen van gezondheidsverschillen bij systeempartijen, gemeenten en zorgorganisaties en professionals. Dit is gelukt. Het terugdringen van gezondheidsverschillen staat op de landelijke agenda. We zien dat de vragen aan Pharos zich meer en meer richten op de 'hoe dan?'-vraag. Dit betekent dat Pharos zich nog meer gaat richten op de vertaling van onze kennis en expertise naar handelingsperspectieven, waarmee we partijen ondersteunen in hun bijdrage aan het terugdringen van gezondheidsverschillen. Wel blijven we in het publieke debat, steeds meer vanuit feiten en cijfers, benadrukken dat structurele aandacht voor het

terugdringen van gezondheidsverschillen hoog op de agenda moet blijven staan.

- **Ook in andere beleidsterreinen is steeds meer aandacht voor gezondheidsverschillen.**
Pharos heeft bijgedragen aan het creëren van inzicht en kennis over de oorzaken van het ontstaan van gezondheidsverschillen. Gezondheidsverschillen ontstaan niet alleen door ontoegankelijke zorg, maar door een complex samenspel van factoren. Pharos merkt dat het debat hierin verschuift en dat er ook op andere beleidsterreinen steeds meer aandacht is voor het terugdringen van gezondheidsverschillen. Wij krijgen daarmee een breder palet aan vragen en werken steeds meer domeinoverstijgend samen om gezondheidsverschillen terug te dringen. We zien dat de thema's bestaanszekerheid, leefomgeving en veiligheid een belangrijke plek innemen in o.a. het hoofdlijnenakkoord en het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Vanuit Pharos dragen we hieraan bij door handelingsperspectieven te ontwikkelen om domeinoverstijgend te werken.
- **De druk op de zorg blijft onverminderd hoog.**
Ook zien we dat de druk op de zorg hoog blijft. Het personeelstekort en de dubbele vergrijzing leiden tot alarmsignalen zijn over de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg en de toekomst-bestendigheid van de zorg. Ook in het hoofdlijnenakkoord zien we deze zorgen. Het Integraal Zorg Akkoord (IZA) moet hierin eerste stappen zetten om te komen tot een betere regionale samenwerking die bijdraagt aan het toegankelijk en betaalbaar houden van de zorg. De samenwerking tussen de zorg en het sociaal domein is essentieel om gezondheidsverschillen terug te dringen. Pharos heeft vanuit haar opgebouwde expertise kennis op zowel het sociaal- als zorgdomein en kan partijen ondersteunen om via domeinoverstijgende samenwerking de druk op de zorg te verminderen. Hiervoor ontwikkelen we handelingsperspectieven voor persoonsgerichte en begrijpelijke zorg en welzijn.

Inhoudelijke programmering van Pharos

Onze inhoudelijke programmering

Pharos werkt aan het beïnvloeden van zowel systeem- en beleidspartijen als zorg- en welzijnsprofessionals op landelijk regionaal en lokaal niveau om gezondheidsverschillen veel bewuster en beter geïnformeerd dan nu mee te nemen in zowel beleid als de dagelijkse praktijk. Dit doen we vanuit onze vier rollen (expert, aanjager, gids, en verbinder)¹. Deze rollen vervullen we vanuit twee inhoudelijke kennisdomeinen en een methodologisch kennisdomein, waarbinnen we kennis verzamelen, verrijken met praktijk- en ervaringskennis en concrete handelingsperspectieven (**#hoedan**) ontwikkelen:

- **Inclusieve gezondheidszorg:** in dit kennisdomein werken we binnen de gezondheidszorgsector aan passende en toegankelijke zorg voor iedereen, maar specifiek voor mensen in een kwetsbare positie, mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden of mensen met een migratieachtergrond.
- **Brede gezondheidszorg:** in dit kennisdomein werken we op lokaal, regionaal en landelijk niveau over domeinen heen aan gecombineerde aanpakken om de maatschappelijke opgaven in meer domeinoverstijgende samenhang aan te pakken.
- **Verbeteraanpakken:** hier werken we aan het ontwikkelen van methoden die ingezet kunnen worden om gezondheidsverschillen te verkleinen. Deze inzichten komen uit de inhoudelijke kennisdomeinen en richten zich op het ontwerpen van lokale (wijk)aanpakken, het samenwerken met de mensen om wie het gaat, persoonsgericht werken en inclusief onderzoek.

Verder zorgen we ervoor dat de beschikbare kennis, handelingsperspectieven en verbeteraanpakken **beschikbaar** zijn voor alle relevante stakeholders. Waar nodig richten we leer- en ontwikkelnetwerken in zodat partijen met deze kennis aan de slag kunnen gaan. Pharos focust hierbij op het maken van impact en verkent voortdurend waar en hoe we de meeste impact kunnen maken. Dit doen we over **alle domeinen** heen.

Figuur 3: Schematisch overzicht van de inhoudelijke programmering van Pharos

Onze rollen

Als de autoriteit op het terugdringen van gezondheidsverschillen dragen wij vanuit verschillende rollen bij aan het terugdringen van gezondheidsverschillen.

Expert – Kennisbasis ontwikkelen en versterken

Als expertisecentrum verzamelen, ontwikkelen, beheren en verrijken we kennis samen met de wetenschap, de praktijk en de mensen om wie het gaat. De kennis wordt opgenomen in onze kennisbasis, die we voortdurend onderhouden en verrijken.

Aanjager – Gezondheidsverschillen agenderen

We zijn de aanjager in het verkleinen van gezondheidsverschillen in Nederland. We agenderen gezondheidsverschillen op landelijke, regionale en lokale beleidstafels en stimuleren partijen om domeinoverstijgend te werken aan het terugdringen van gezondheidsverschillen. Tevens stimuleren en faciliteren we het leerproces in het steeds effectiever terugdringen van gezondheidsverschillen. Hierbij zetten we onze rol ook meer in op systeem- en beleidsniveau, waar we beleidsmakers en professionals motiveren om te durven experimenteren met nieuwe manieren van (samen)werken en sturen om gezondheidsverschillen terug te dringen.

Gids – Vertaling naar handelingsperspectieven en verbeteraanpakken

Vanuit onze kennisbasis geven we richting en advies en zetten we ons in om partijen uit de praktijk, beleid, wetenschap en onderwijs te ondersteunen bij het realiseren van hun ambitie om gezondheidsverschillen te verkleinen. Dit doen we door onze kennis te vertalen naar concrete handelingsperspectieven en verbeteraanpakken, die structurele verbeteringen realiseren. Hierbij kijken we telkens wat de meest effectieve schaal is om gezondheidsverschillen terug te dringen (individueel, gezin, wijk, stad, regio, landelijk).

Ook leveren we input op systeem- en beleidsniveau, zodat op alle niveaus van beleid en uitvoering de juiste afwegingen kunnen worden gemaakt om integraal en domeinoverstijgend bij te dragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Verbinder – Partijen verbinden en kennis verspreiden

We verspreiden de ontwikkelde kennis en handelingsperspectieven proactief en zorgen dat deze vindbaar en toegankelijk zijn. We stimuleren betrokken stakeholders om gebruik te maken van deze kennis en verbinden partijen die op beleids- en beslisniveaus werken aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Hiervoor zijn we actief in domeinoverstijgende netwerken en brengen we organisaties bij elkaar die invloed hebben op gezondheid, preventie, ondersteuning en zorg. Denk hierbij naast zorg dus ook aan organisaties op het gebied van onderwijs, arbeid, leefomgeving en wonen.

De besteding van de instellingssubsidie en de opzet van het werkprogramma

Besteding van de instellingssubsidie

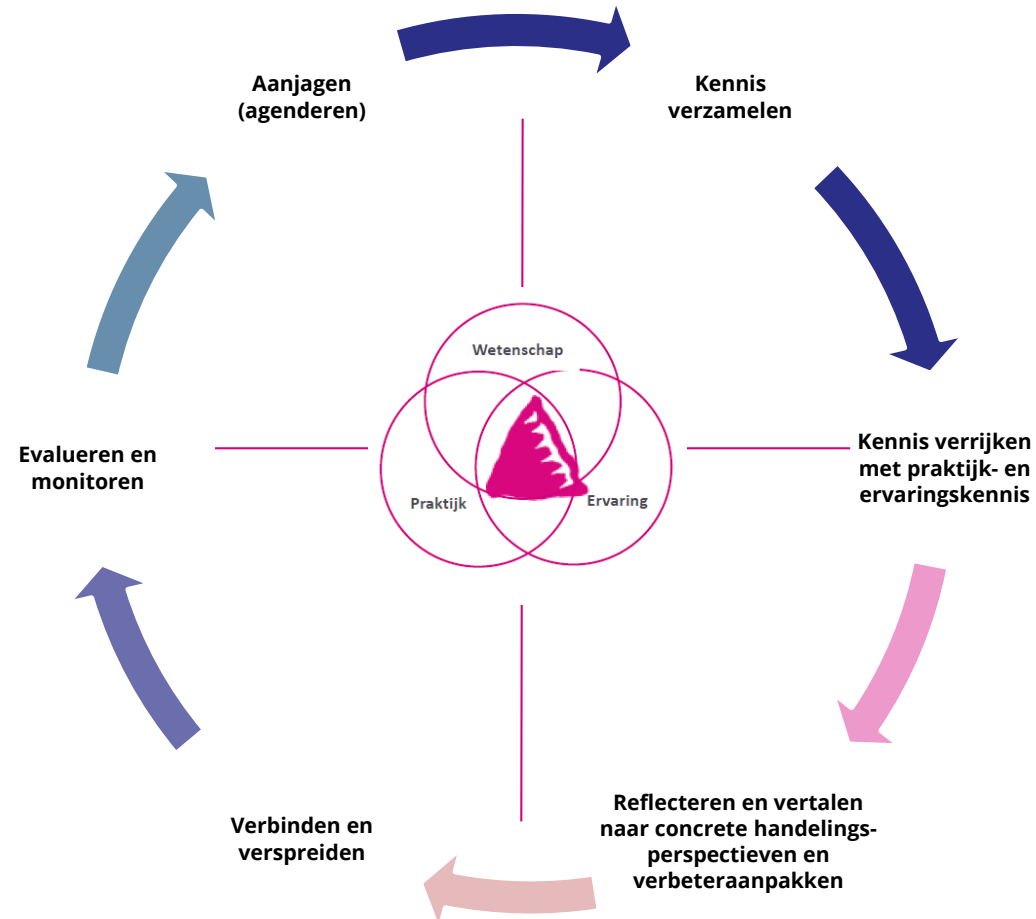
Pharos ontvangt een jaarlijkse instellingssubsidie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Hiervoor levert Pharos specifieke kennis en expertise die voor iedereen toegankelijk is om gezondheidsverschillen terug te dringen.

Voor de opzet van het werkprogramma geven we in hoofdstuk 2 inzicht in de hoofdactiviteiten opgebouwd vanuit de vier rollen van Pharos:

- Kennisbasis:** we brengen beschikbare kennis voor zowel inclusieve gezondheidszorg als brede gezondheid in beeld, verrijken dit met inzichten uit de praktijk en vertalen dit naar concrete handelingsperspectieven. Dit vormt de basis van al onze activiteiten.
- Verbeteraanpakken:** we kijken op welke thema's we kunnen komen tot methoden die breed kunnen worden ingezet in de praktijk, beleid en onderzoek.
- Agenderen:** gezondheidsverschillen vanuit onze inhoudelijke kennisdomeinen inbrengen in het (publieke) debat.
- Verbinden en verspreiden:** we delen onze kennis proactief en verbinden partijen om samen stappen te zetten.

Daarnaast werken we, door alle onderwerpen heen aan het **monitoren en evalueren** van onze activiteiten zodat we inzicht krijgen in wat werkt, wat niet werkt en waar we de meeste impact mee kunnen maken.

Om de meeste impact te maken werkt Pharos op de snijvlakken tussen wetenschap en onderzoek, de praktijk en ervaringen van mensen om wie het gaat.

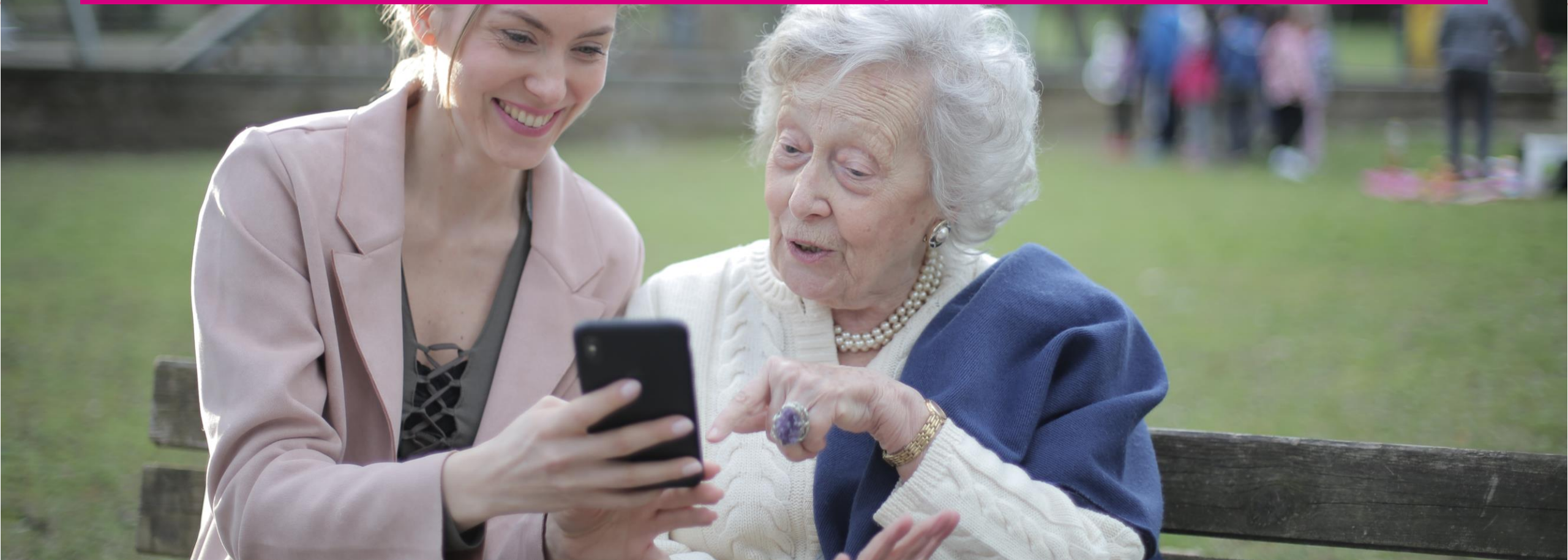
Figuur 4. Wat doet Pharos?

Hoofdactiviteiten

2.a

Kennisbasis: kennis verzamelen, verrijken en vertalen naar handelingsperspectieven

Kennisbasis: kennis verzamelen, verrijken en vertalen naar handelingsperspectieven

- Als kennisinstituut werken we continu aan het ontwikkelen en versterken van onze kennisbasis op de twee inhoudelijke domeinen: (1) inclusieve gezondheidszorg en (2) brede gezondheid. De kennisbasis vormt de basis van al onze werkzaamheden. Vanuit onze kennisbasis vullen we onze andere rollen in.
- Alle kennis vertalen we naar handelingsperspectieven die bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen door het stimuleren van goede, toegankelijke zorg (domein inclusieve gezondheidszorg) **en** aan het voorkomen van gezondheidsverschillen door eraan bij te dragen dat mensen in gezonde omstandigheden opgroeien, leven, wonen en werken (domein brede gezondheid). Binnen onze inhoudelijke domeinen werken we in 2025 aan een aantal thema's waarop we het verschil willen maken. Om nog meer impact te maken op deze thema's zijn we in 2024 gestart met het uitwerken van een Theory of Change die als basis kan dienen voor de verdere uitwerking van ons werkprogramma in 2025.
- We werken nauw samen met andere kennisinstellingen zoals Movisie, Trimbos, Vilans, Platform31, onderzoeksinstituten, ministeries, gemeenten, GGD'en en zorg- en welzijns (branche) organisaties. Zowel op nationaal als internationaal niveau.¹ Ook binnen Pharos verbinden we teams en thema's met elkaar omdat het aanpakken van gezondheidsverschillen vaak een domeinoverstijgende aanpak vergt.
- We besteden in 2025 meer aandacht aan het in kaart brengen van de impact van de mogelijke interventies en aanpakken op het verkleinen van gezondheidsverschillen. Dit doen we om partijen inzicht te geven in de effectiviteit van onze aanpak en onze impact in maat en getal te kunnen uitdrukken (zie ook agendering).
- Naast de thema's die hier beschreven staan, sluiten we tijdens het jaar aan bij actuele zaken en thema's die zich gedurende het jaar voordoen. Hiervoor gebruiken we onze vrije ruimte zodat we gedurende het jaar in kunnen spelen op vragen en behoeften van betrokken partijen.

Inclusieve gezondheidszorg voor iedereen

De toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van de Nederlandse gezondheidszorg staat onder druk. Zowel door de vergrijzing als het personeelstekort neemt deze druk alleen nog maar toe. Dit maakt dat de toegang tot zorg niet meer voor iedereen vanzelfsprekend is. Voor veel mensen is de zorg daarnaast ook ingewikkeld. Ook wordt steeds meer zorg digitaal aangeboden. Dit kan voor bepaalde groepen leiden tot een extra barrière tot zorg. Tevens is de zorg niet voor iedereen passend en hebben steeds meer mensen moeite met het betalen van de zorgkosten wat kan leiden tot het mijden van zorg. Ook kan het leiden tot juist een grotere vraag naar zorg.

Bovenstaande leidt tot extra druk op de zorg. Zowel op het personeel als op de wachtlijsten. Dit zorgt er ook voor dat de solidariteit van ons stelsel onder druk komt te staan.

We vinden het belangrijk dat voor mensen die zorg nodig hebben, en dan met name zij in kwetsbare situaties, de zorg toegankelijk is én blijft. Als landelijk expertisecentrum zet Pharos zich in voor het realiseren van toegankelijke, begrijpelijke en passende zorg, met speciale aandacht voor een mensgerichte benadering. Pharos zet zich al sinds haar ontstaan in voor gelijke gezondheidskansen voor mensen in een kwetsbare positie.

Binnen het kennisdomein inclusieve gezondheidszorg werken we daarom aan het verzamelen, verrijken en vertalen van wetenschappelijke, praktijk en ervaringskennis over (financieel) toegankelijke, begrijpelijke en persoonsgerichte zorg. Hiervoor vertalen we inzichten vanuit de onderzoeks- en beleidstafels naar toegankelijke en persoonsgerichte zorg in de spreekkamer en inzichten vanuit de praktijk naar onderzoek en beleid. In de praktijk betekent dit dat we zowel zorgprofessionals, zorgorganisaties als het medisch onderwijs ondersteunen bij het bieden van persoonsgerichte zorg. En brengen we in kaart welke randvoorwaarden hiervoor nodig zijn op zorgstelselniveau (in onder meer bekostiging en financiering van de zorg).

De belangrijkste thema's waarmee wij aan de slag gaan in 2025 zijn:

1. Toegankelijke en begrijpelijke (digitale) zorg voor iedereen
2. Persoonsgerichte zorg voor iedereen
3. Betaalbare zorg voor iedereen (een houdbaar en solidair zorgstelsel)

Toegankelijke en begrijpelijke (digitale) zorg voor iedereen

Welke impact willen we maken?

Pharos zet zich in om gelijke kansen op goede toegang tot zorg voor alle inwoners van Nederland te vergroten. Als mensen zorg nodig hebben moet zowel de weg naar de zorg als de zorg zelf voldoende toegankelijk en begrijpelijk zijn. Als mensen de weg naar de (digitale) zorg niet weten te vinden kan dit leiden tot meer spoedopnames, het verergeren van klachten, meer inzet van personeel en hogere kosten.

In 2025 richten we ons op drie kerngebieden, namelijk (a) het gezondheidsvaardig(er) maken van (zorg)organisaties, (b) het toegankelijk maken (en houden) van digitale zorg voor mensen in een kwetsbare positie en (c) het bijdragen aan toegang tot zorg voor nieuwkomers en arbeidsmigranten.

Hoe gaan we hiermee aan de slag?

1. We maken organisaties bewust van het belang van toegankelijke en begrijpelijke (digitale) zorg, ook voor mensen in kwetsbare positie en nieuwkomers.
2. We zorgen voor een sterke kennisbasis op de volgende onderwerpen:
 - Het effect van (lage) gezondheidsvaardigheden op toegang tot zorg, zorgkosten en gezondheidsverschillen.
 - Belemmerende en bevorderende factoren voor professionals, organisaties en burgers om gezondheidsvaardig zijn.
 - Belemmerende factoren voor professionals, organisaties en burgers om digitale zorg te gebruiken.
 - De invloed van AI op de toegang tot (digitale) zorg en gezondheidsverschillen.
 - Actuele ontwikkelingen rondom toegang tot zorg voor nieuwkomers inclusief kennis van (inter)nationale en Europese verdragen rondom zorg voor nieuwkomers.
3. We ontwikkelen concrete handelingsperspectieven op de volgende gebieden:
 - Het worden van een gezondheidsvaardige organisatie en zorgprofessional.
 - De optimale inzet van hybride en digitale zorg, zowel in de zorgpraktijk als ten behoeve van de beweging om ouderen te ondersteunen met langer zelfstandig thuis wonen.
 - Het optimaal ondersteunen van patiënten bij de inzet van digitale zorg (vanuit een lokale samenwerking).
 - Toegankelijk en begrijpelijke zorg binnen het (multidisciplinaire) onderwijs.
 - De mogelijkheden om zorg te bieden aan nieuwkomers en arbeidsmigranten zoals mensen in de vluchtelingenopvang, arbeidsmigranten, mensen die ongedocumenteerd zijn en statushouders.

4. We verbinden partijen om kennis uit te wisselen en samenwerking te bevorderen, zoals door middel van de Alliantie Gezondheidsvaardigheden, netwerken zoals ELSA labs en landelijk platform voor Alleenstaande Minderjarige vluchtelingen, en Lampion overleg, Lampion CNO/Oek overleg, overleg Zorg voor arbeidsmigranten, het landelijk platform voor Alleenstaande Minderjarige vluchtelingen waarin we samenwerken met veel landelijke partijen¹.
5. We zijn verantwoordelijk voor de coördinatie van de Alliantie Gezondheidsvaardigheden.

Voorbeelden van activiteiten

- Doorontwikkeling van het (interactieve) model voor gezondheidsvaardige organisaties en het vertalen van de uitkomsten uit het 'Health Literacy Champions' (2024) onderzoek naar concrete handelingsperspectieven.
- Samen met Leernetwerk Gezondheidsvaardigheden Amsterdam een monitoring en evaluatie aanpak uitwerken voor gezondheidsvaardige organisaties.
- Handreiking ontwikkelen ter ondersteuning van gesprek door zorgverleners/ouderenorganisaties over gebruik van digitale hulpmiddelen voor het programma 'Langer Thuis'.
- Verstevigen netwerk en kennisuitwisseling met hoofdspelers op AI en gezondheidsverschillen (waaronder de werkgroep gezondheid van de Nederlandse AI Coalitie, Health Holland en NELL).
- Verder bouwen aan de kennissynthese over de kansen en risico's met betrekking tot AI binnen de gezondheidszorg.
- We continueren de inventarisatie naar nieuwe initiatieven voor huisartsenzorg voor nieuwkomers.

¹ Waaronder: JenV, GGDGHOR, VNG, het LOOP, CJG, De Adviesraad migratie, beroepsverenigingen van (medisch) professionals, Vluchtelingenwerk, Save the Children, UNICEF, UNHCR, Rode Kruis en Dokters van de Wereld.

Persoonsgerichte zorg voor iedereen

Welke impact willen we maken?

Goede kwaliteit van zorg zou voor iedereen geregeld moeten zijn. Pharos richt zich op de groep waarbij dit nog niet altijd het geval is, mensen in een kwetsbare positie. Als mensen zorg nodig hebben moet deze passend en persoonsgericht zijn. Hierdoor kan de juiste zorg op de juiste plek plaatsvinden, neemt de druk op de zorg af en zal het werkplezier van professionals toenemen.

In 2025 ligt de focus op: (a) het stimuleren van persoonsgerichte zorg binnen de eerste- en tweedelijnszorg en (b) het vergroten van aandacht voor diversiteitsensitieve zorg & discriminatie (incl. focal point voor Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV) en schadelijke praktijken). Hiervoor ondersteunen we zorgprofessionals en zorgorganisaties (via de praktijk en het onderwijs) om persoonsgerichte zorg te kunnen leveren in de praktijk.

Hoe gaan we hiermee aan de slag?

1. We blijven partijen bewust maken van het belang van persoonsgerichte zorg en de impact van discriminatie op zowel de kwaliteit als de kosten van zorg.
2. We zorgen voor een sterke, up-to-date kennisbasis op de volgende onderwerpen:
 - Persoonsgericht werken en de impact hiervan op ervaren gezondheid, tevredenheid, kosten en kwaliteit van zorg.
 - Basisvoorwaarden voor samenwerking tussen medisch en sociaal domein.
 - Stress- en cultuur- sensitieve zorg en communicatie.
 - Discriminatie.
 - Schadelijke praktijken.
3. De kennis vertalen we naar concrete handelingsperspectieven gericht op:
 - Persoonsgericht- en cultuursensitief werken in de praktijk (brede gesprek) op zowel systeem-, organisatie- als individueel- niveau.
 - Samenwerking tussen het medisch en sociaal domein.
 - Het tegengaan en bespreekbaar maken van (institutionele) discriminatie.
4. We vertalen de handelingsperspectieven naar concreet onderwijsaanbod voor zorgopleidingen zodat zorgverleners na hun opleiding beter toegerust zijn om persoonsgericht te werken.
5. We zorgen ervoor dat onze kennis terecht komt in richtlijnen en standaarden zodat deze inclusief zijn.
6. We verbinden partijen om kennis uit te wisselen en samenwerking te bevorderen rondom persoonsgericht werken en rondom de thema's vluchtelingen, ouderen

(dementie). discriminatie, cultuursensitief werken, VGV en schadelijke praktijken.

7. Pharos is het focal point voor VGV waarbij we de gehele keten ondersteunen met kennis en advies rondom schadelijke praktijken.

Voorbeelden van activiteiten

- Ontwikkelen van Train de trainer materialen over o.a. inclusieve richtlijnen, stress-sensitief werken, bespreekbaar maken van discriminatie en gespreksvaardigheden rondom het bespreekbaar maken van VGV.
- Praktische handvatten ontwikkelen voor cultuursensitief werken binnen de GGZ, ouderenzorg, geboortezorg en mantelzorg.
- Partijen ondersteunen bij vragen over differentiatie naar verschillende doelgroepen.
- Het verbinden van sociaal en medisch domein door inzet van goede voorbeelden en kennis over effectieve bouwstenen en basisvoorwaarden (o.a. met InEen).
- Het ondersteunen van ziekenhuizen in het vormgeven van persoonsgerichte waardegedreven zorgtrajecten. Hierbij brengen we ook de effecten van persoonsgericht werken op zorgkosten en zorguitkomsten in beeld.
- Pharos geeft input aan de VWS-brede werkgroep discriminatie en gelijke kansen en treedt op als sparringspartner.
- We voeren het gesprek met partijen over wat er nodig is om stappen te zetten naar een echt inclusieve samenleving. We bouwen hierbij voort op onze publicatie in 2024 over gezondheidsverschillen en etniciteit.
- Focal point VGV waarbinnen we onder meer kennis verspreiden, scholingen verzorgen en op internationaal niveau samen blijven werken.

Betaalbare zorg voor iedereen (een houdbaar en solidair zorgstelsel)

Welke impact willen we maken?

In 2024 is Pharos gestart om ook op zorgstelselniveau inzicht te krijgen in de mate waarin de inrichting van ons zorgstelsel bijdraagt aan het verkleinen dan wel vergroten van gezondheidsverschillen. De solidariteit van de zorg staat onder druk. Wanneer er keuzes gemaakt moeten worden om de toegankelijkheid en kwaliteit van de zorg te blijven waarborgen, dan willen wij ervoor zorgen dat bij de inrichting van het zorgstelsel, de bekostiging en financiering van de zorg rekening gehouden wordt met de impact hiervan op het ontstaan van gezondheidsverschillen.

In 2025 ligt de focus op (a) in beeld brengen welke rol zorgverzekeraars en stelselpartijen hebben op het terrein van gezondheidsverschillen en (b) op het doorontwikkelen van een health in all policies strategie voor stelselpartijen. Pharos wil hierbij haar kennis vanuit het domein Brede Gezondheid koppelen aan de zorgstelselvraagstukken die er leven. Hierbij willen we bereiken dat er bij de financiering en bekostigingsvraagstukken binnen de zorg aandacht is voor de impact op gezondheidsverschillen. We willen dat partijen zich bewust zijn hiervan en handvatten hebben om hierin concrete stappen te zetten.

Hoe gaan we hiermee aan de slag?

1. We maken financiers van zorg (zorgverzekeraars, gemeenten en zorgkantoren) en systeempartijen (o.a. VWS, NZa en het Zorginstituut) bewust van de impact die beleidskeuzes kunnen hebben op het ontstaan van gezondheidsverschillen.
2. We ontwikkelen kennis over de wijze waarop financiers en systeempartijen een rol kunnen spelen in het terugdringen van gezondheidsverschillen waarbij we de link leggen met de andere thema's binnen Pharos (zoals begrijpelijke informatie, persoonsgerichte zorg en discriminatie en inclusie).
3. We vertalen dit naar handelingsperspectieven (o.a. via een brede Health Equity Checklist) waarmee partijen beleid kunnen differentiëren waar nodig om gezondheidsverschillen te verkleinen en de impact van dit beleid kunnen monitoren en evalueren (o.a. op basis van gezondheidseffectrapportages).
4. We verbinden partijen op dit thema door in verschillende overleggen aandacht te vragen voor dit thema en de discussie tussen partijen op gang te brengen.

Voorbeelden van activiteiten

- Door(ontwikkeling) van de health in all policies strategie voor stelselpartijen
- Implementatietrajecten van de brede Health Equity Checklist
- Inzicht in rol die verzekeraars kunnen hebben bij het verkleinen van gezondheidsverschillen vanuit het 4x toegang model dat in 2024 is ontwikkeld binnen Pharos

Brede gezondheid

De coronapandemie, de klimaatcrisis, migratiestromen, de woningcrisis, de toenemende druk op de zorg: al deze ontwikkelingen brengen onzekerheden met zich mee. De gevolgen hiervan worden ongelijk gevoeld en ervaren in de samenleving. En de verschillen zijn steeds zichtbaarder. Op meerdere beleidsterreinen staan beleidsmakers voor keuzes die grote invloed hebben op de mate van kansgelijkheid op het gebied van wonen, werken en leven, en daarmee direct en indirect op gezondheid en welzijn in brede zin. Als we hier geen rekening mee houden, zullen gezondheidsverschillen in de toekomst toenemen.

De sleutel tot het terugdringen van gezondheidsverschillen ligt niet alleen in het bieden van toegankelijke en passende zorg, maar juist ook in randvoorwaarden in het leven van mensen, zoals het hebben van bestaanszekerheid, een passende woning en een fijne wijk met een goede sociale basis. Dit vraagt om over beleidsdomeinen heen te verbinden en om vanuit het perspectief van (en samen met) de mensen om wie het gaat oplossingen te vinden, waarin het beleid en de praktijk vanuit verschillende domeinen elkaar gaan versterken, en we een gezondere en veiligere wijk krijgen, minder armoede en meer participatie. Dit is echter niet vanzelfsprekend en zowel beleidsmakers, financiers van zorg en welzijn als zorg- en welzijnsorganisaties vragen naar concrete handelingsperspectieven om mee aan de slag te gaan in de praktijk. Dit vraagt om een systeemverandering. Pharos wil bijdragen aan een meer rechtvaardig systeem en de morele dilemma's die hierbij horen zichtbaar maken in het publieke debat.

Vanuit langlopende programma's als GezondIn, Kansrijke Start en de wijkaanpak 'Rookvrij Leven voor iedereen', maar ook vanuit onze onderzoeksprojecten onder ouderen, kinderen, jongeren en migranten in kwetsbare omstandigheden, mentaal welbevinden en leefomgeving en wijkgericht werken, zetten we in 2025 onze kennis in om te komen tot handelingsperspectieven voor de praktijk. We ondersteunen partijen om concrete stappen te zetten in de praktijk.

De belangrijkste thema's waarmee wij aan de slag gaan in 2025 zijn:

1. Brede basis voor gelijke kansen op gezondheid
2. Gezond en kansrijk opgroeien
3. Preventie en gezondheid

Brede basis voor gelijke kansen op gezondheid

Welke impact willen we maken?

Het huidige systeem van zorg en ondersteuning sluit vaak niet aan op de mogelijkheden en vaardigheden van de meest kwetsbaren. Hoewel beleid wel vaak beoogt om juist deze groep te bereiken en juist meer in hen te investeren, zien we in de praktijk een gat tussen de systeemwereld en leefwereld, waardoor mensen niet worden bereikt. Dit versterkt de gezondheidsverschillen in ons land. Daarom werken we aan een brede basis voor gezondheid. Daarvoor is nodig dat zowel op beleids- als organisatieniveau Health (Equity) in All Policies wordt toegepast en met een brede blik en domeinoverstijgend wordt gewerkt aan gelijke kansen op gezondheid. De randvoorwaarden daarvoor liggen namelijk vaak op andere beleidsterreinen dan gezondheid en zorg.

In 2025 ligt de focus op het: (a) ondersteunen van partijen met de implementatie van een integrale aanpak om gezondheidsverschillen te verkleinen en (b) stimuleren en ondersteunen van partijen om ervarings- en praktijk-kennis mee te nemen in hun besluitvorming. Hiermee zorgen we ervoor dat domeinoverstijgende, integrale aanpakken meer en meer landen in de praktijk.

Hoe gaan we hiermee aan de slag?

1. Op lokaal, regionaal en landelijk niveau maken we systeempartijen bewust van het belang van een domeinoverstijgende en integrale aanpak (systeemtransformatie) om gezondheidsverschillen terug te dringen.
2. We verzamelen en ontwikkelen kennis over de volgende onderwerpen, waarbij we voortbouwen op het programma GezondIn waarin we samen met gemeenten en GGD'en al veel kennis op dit gebied ontwikkeld hebben,:
 - Health (equity) in all policies.
 - De invloed die nodig is vanuit bestaanszekerheid en de fysieke leefomgeving om gezondheidsverschillen terug te dringen.
 - Belemmerende en bevorderende factoren bij het implementeren van een health (equity) in all policies aanpak.
3. We ontwikkelen concrete handelingsperspectieven voor gemeenten, zorgverzekeraars, beleidsmakers en zorgorganisaties over:
 - Hoe je integrale (wijk) aanpakken implementeert in de praktijk.
 - Hoe je binnen een domeinoverstijgende, integrale aanpak samen werkt met de

mensen om wie het gaat.

- Hoe samenwerking vanuit leefbaarheid, veiligheid en sociaal domein elkaar kan versterken (samen met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV), BZK, gemeenten en programmabureaus)
4. We verbinden landelijke (systeem)partijen en lokale partijen met elkaar in een leerinfrastructuur waarin inzichten en lessen met elkaar worden gedeeld. We werken hierbij samen met veel diverse partners, waaronder o.a. Gemeenten, Platform31, RIVM, Trimbos, JOGG, GGD-GHOR, Health-Holland, ZonMW, Sociaal Economische Raad, Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving, SZW, VWS het Sociaal Cultureel Planbureau, de Stichting Gezondheidsfondsen en de Gelijke Kansen Coalitie.

Voorbeelden van activiteiten

- Kennissynthese van de mate van effectiviteit van de verschillende aanpakken en interventies om gezondheidsverschillen terug te dringen (facts and figures).
- We werken met een aantal gemeenten en (IZA) regio's de lokale wijkaanpak verder uit in de praktijk en verwerken de geleerde lessen in onze handelingsperspectieven.
- Verbinden van wethouders uit verschillende domeinen op landelijk niveau om landelijke ontwikkelingen te bespreken en gezondheidsverschillen op de agenda te zetten. Hierbij betrekken we ook Hogescholen, Universiteiten en andere kennispartners zoals Movisie.
- Samenwerking en kennisuitwisseling met GGD-en verder uitbouwen om op regionaal niveau te komen tot een integrale aanpak om gezondheidsverschillen terug te dringen.
- Kennispartner bij diverse initiatieven waaronder de domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden van ZonMW, interdepartementale samenwerking, Health Holland, GALA, WOZO, PMN, NPLV, kennisplatform preventie.

Gezond en kansrijk opgroeien

Welke impact willen we maken?

De omstandigheden waarin een kind wordt geboren, opgroeit en zich ontwikkelt in zijn of haar jeugd, bepalen in grote mate de gezondheid en de kansen voor de volwassene van later. Een stevige pedagogische basis stimuleert een positieve ontwikkeling van kinderen en ondersteunt ouders en opvoeders bij eventuele uitdagingen in het opvoeden. Onderwijs en jeugdprofessionals spelen een belangrijke rol in het tijdig signaleren én begeleiden van die kinderen voor wie gezond en kansrijk opgroeien minder vanzelfsprekend is. Pharos wil met haar kennis, netwerk en gidsende rol bijdragen aan het creëren van een goede start en een sterke pedagogische basis voor gezinnen in een kwetsbare situatie.

In 2025 ligt de focus op het ontwikkelen en ontsluiten van kennis over hoe je bouwt aan een inclusieve pedagogische basis, samen met de kinderen, jongeren, ouders en opvoeders om wie het gaat. We ondersteunen zowel gemeenten als zorg- en welzijnsprofessionals om de opgedane inzichten te implementeren in de praktijk.

Hoe gaan we hiermee aan de slag?

1. We zorgen dat er binnen de geboortezorg en in het sociaal domein aandacht en sensitiviteit is voor het werken met gezinnen met een lage sociaaleconomische positie en/of migratieachtergrond.
2. We verzamelen en ontwikkelen kennis over hoe gemeenten en maatschappelijke partners aan een inclusieve pedagogische basis kunnen bouwen.
3. We ontwikkelen handelingsperspectieven voor zowel gemeenteambtenaren, onderwijsprofessionals als zorg- en welzijnsprofessionals om te werken aan:
 - De mentale gezondheid van jongeren.
 - De veerkracht en het welbevinden van kinderen en jongeren en hun ouders/opvoeders die opgroeien in kwetsbare omstandigheden.
 - Het bouwen van een sterke pedagogische basis
 - Het gezond en kansrijk op laten groeien van vluchtelingenkinderen of kinderen van arbeidsmigranten.
4. We dragen bij aan de hervorming van het jeugdstelsel door gezondheidsverschillen te agenderen en kennis in te brengen met betrekking tot inclusief jeugdbeleid

5. We versterken de participatie van kinderen en jongeren in onderzoek en formuleren oplossingen door onze kennis over het betrekken van ervaringsdeskundigheid toe te passen op ons eigen werk en te delen met collega instituten, gemeenten en zorg- en welzijnsorganisaties.

Voorbeelden van activiteiten

- Organisatie van activiteiten met kansrijke start coalities rondom thema's als bestaanszekerheid, sensitief vakmanschap en balans in ouderschap en opvoeden.
- Bijdrage aan het jaarlijkse congres Jeugd in Onderzoek om te zorgen dat ervaringskennis vanuit kinderen en jongeren meer en meer meegenomen wordt in onderzoek.
- Doorontwikkelen van onze bestaande instrumenten en handvatten voor (zorg, welzijn, onderwijs en beleids-) professionals.
- In enkele aandachtswijken doen we praktijkgericht onderzoek naar de bouwstenen die nodig zijn voor het ontwikkelen van een sterke pedagogische basis, samen met kennispartners, onderzoeksinstituten en de mensen om wie het gaat.
- Actualiseren en innoveren van onze kennisproducten zoals informatie over stress en opvoeding of het ontwikkelen van een infographic waarin mentale beperkingen of stoornissen op een begrijpelijke manier worden uitgewerkt.
- Verbinden van uitwisseling en kennisversterking tussen gemeenten en partners in zorg en welzijn rondom welzijn en zorg voor kinderen van arbeidsmigranten.

Preventie en gezondheid

Welke impact willen we maken?

Preventie en gezondheid dragen bij aan het verkleinen van gezondheidsverschillen en het beheersen van de zorgvraag. De huidige initiatieven op het gebied van preventie en gezondheid bereiken mensen in een kwetsbare positie vaak niet. Daarom zet Pharos zich in voor het toegankelijk maken hiervan voor mensen in een kwetsbare positie. Hiervoor is het belangrijk dat relevante stakeholders ((zorg) professionals, beleidsmakers en financiers van zorg) bij het opstellen van beleid en interventies rondom preventie rekening houden met de achterliggende maatschappelijke oorzaken van gezondheidsverschillen. Hiermee kunnen ze ervoor zorgen dat interventies voor iedereen, ongeacht achtergrond en/of sociaaleconomische omstandigheden, bereikbaar en passend zijn.

Hiervoor zetten we in 2025 op: (a) het ondersteunen van stakeholders bij het ontwikkelen van passende preventie, (b) het implementeren van sensitieve en brede gespreksvoering binnen het sociaal domein en (c) het stimuleren van de inzet van ervaringsdeskundigheid en sleutelpersonen bij het ontwerpen van sociale interventies en beleid. Dit met een focus op de onderwerpen: inclusieve (leefstijl)preventie, stoppen met roken, vitaal ouder worden en mentale gezondheid.

Hoe gaan we hiermee aan de slag?

1. Bij stakeholders is er bewustzijn over de relevantie van maatschappelijke factoren, de sociale basis en leefomgeving op de effectiviteit van interventies gericht op gezondheid en (mentaal) welbevinden.
2. We verzamelen en ontwikkelen kennis over:
 - Het mogelijk maken van passende preventie voor verschillende groepen in de samenleving (differentiatie).
 - Achterliggende maatschappelijke oorzaken van gezondheidsverschillen.
 - Effectieve preventie en gezondheid.
3. We ontwikkelen handelingsperspectieven voor beleidsmakers, onderzoekers, financiers en zorg- en welzijnsprofessionals over:
 - Het behalen van gezondheidswinst bij alle groepen.
 - Het toegankelijk en passend maken van interventies gericht op preventie/gezond leven voor diverse groepen.
 - Het implementeren van sensitieve en brede gespreksvoering binnen het

sociale domein.

- Werkzame elementen van een effectieve (wijk)aanpak en/of gemeenschapsgerichte aanpak gericht op preventie en gezondheid.
- Het samenwerken met ervaringsdeskundigen en sleutelpersonen (uit kwetsbare positie of met migratieachtergrond) bij het ontwerpen van interventies.
- Commerciële determinanten van gezondheid.

Voorbeelden van activiteiten

- Ontwikkeling infosheet van de effectieve elementen op het gebied van gezondheid en gezond leven voor iedereen.
- Ontwikkeling stappenplan over hoe je sensitieve en brede gesprekken over gezond leven kunt initiëren binnen het sociaal domein.
- Literatuurstudie naar het betrekken van mensen in kwetsbare positie bij gemeenschapsgerichte preventieve aanpakken met koppeling naar praktijkkennis opgedaan in de wijkaanpak rookvrij.
- Optekenen van succesvolle aanpak chronische stress en mentale gezondheid in de wijk ten behoeve van gemeenten en professionals sociaal domein.
- Samenwerking met taalscholen om nieuwkomers voorlichting te geven over gezond leven en uitleg over het Nederlandse zorgsysteem.
- Bevorderen van kennis op het gebied van preventie bij beleidsmakers en gemeenten over de impact van commerciële determinanten van gezondheid op gezondheidsverschillen.
- Met de Leefstijl Coalitie in de Zorg verkennen op welke wijze binnen de zorg aandacht kan zijn voor leefstijl en preventie.

2.b

Vertaling naar verbeteraanpakken

Vertaling naar verbeteraanpakken - #hoedan

Om gezondheidsverschillen terug te dringen is het belangrijk dat zoveel mogelijk (zorg)professionals, beleidsmakers en organisaties hun manier van werken aanpassen, zodanig dat beleid, voorzieningen en activiteiten aansluiten, bereikbaar en toegankelijk zijn voor alle Nederlanders. Maar hoe kunnen zij dat effectief doen? Welke werkwijze of methode levert de beste resultaten?

In 2024 zijn we gestart met het uitwerken van een aantal van de Pharos principes voor een effectieve aanpak van gezondheidsverschillen naar concrete verbeteraanpakken. Hiervoor brengen we alle opgedane kennis en kunde uit onze brede scope van programma's en projecten samen en werken we aan een gegronde onderbouwing en overdraagbare aanpak die antwoord geven op de 'hoe dan'-vragen die organisaties hebben.

Hiermee bouwen we aan een goed gevulde gereedschapskist met handelingsperspectieven op verschillende niveaus, zodat iedereen kan bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Focus in 2025

In 2025 werken we onze verbeteraanpakken verder uit en brengen deze actief onder de aandacht bij relevante stakeholders. Hiervoor zijn de verbeteraanpakken geclusterd binnen vier hoofdthema's. Deze worden op de volgende pagina toegelicht.

In een aantal regio's voeren we maatschappelijke business cases uit om te laten zien wat de verbeteraanpakken opleveren in termen van gezondheid en (zorg)kostenbesparing. We testen wat wel en wat niet werkt. We ondersteunen partijen bij het implementeren van de opgedane kennis en inzichten. Zo wordt onze kennis in de praktijk ingebed en geborgd en kunnen we de ervaringen uit de praktijk weer gebruiken om de verbeteraanpakken verder door te ontwikkelen.

De vier thema's¹

- 1. Lokale transities:** Het terugdringen van gezondheidsverschillen vraagt een fundamenteel andere werkwijze in zowel de lokale als regionale context. Dit vraagt een domeinoverstijgende aanpak binnen regio's en gemeenten. In 2024 brengen we de geleerde lessen uit de wijkaanpak 'een rookvrij leven voor iedereen', en de programma's GezondIn en Kansrijke Start bij elkaar in een blauwdruk om op lokaal niveau de transitie op gang te brengen en te borgen. In 2025 toetsen we een eerste versie van deze verbeteraanpak met gemeenten en andere lokale partners.
- 2. Samenwerken met de mensen om wie het gaat:** We werken concrete aanpakken uit die bijdragen aan duurzame uitwisseling tussen het systeem en burgers om ervoor te zorgen dat beleid terecht komt bij de mensen om wie het gaat en diensten en producten voor iedereen toegankelijk zijn. Dat doen we door kennis over methoden voor samenwerking met de mensen om wie het gaat te bundelen en aan te scherpen en door de impact hiervan inzichtelijk te maken. Ook verbinden we de verschillende subgroepen van sleutelpersonen met elkaar, zodat zij onderling meer kennis en ervaringen kunnen uitwisselen. We ontwikkelen een blauwdruk, voor inclusief co-creëren in de wijk, die de GALA- en IZA-partijen kunnen implementeren in de praktijk.
- 3. Persoonsgericht werken:** Om aan te sluiten bij wat mensen in kwetsbare posities nodig hebben is het belangrijk om rekening te houden met individuele vaardigheden, sociale omstandigheden, waarden en behoeften. Door deze benadering ontstaat een completer beeld en kan (eerder) bepaald worden vanuit welke disciplines ondersteuning en zorg gewenst is. Dit is belangrijk zowel in de zorg als in het sociaal domein. Om persoonsgericht te kunnen werken hebben professionals bepaalde kennis, competenties en vaardigheden nodig.

Dit vraagt ook een gedrags- en normverandering. In 2025 gaan we de visie op en hulpmiddelen voor persoonsgericht werken die we in 2024 ontwikkeld hebben breder implementeren. Ook willen we de in 2024 ontwikkelde verbeteraanpak norm- en gedragsverandering testen in de praktijk en op basis daarvan door ontwikkelen.

- 4. Inclusief onderzoek:** Het doel van deze verbeteraanpak is meer inclusiviteit en representativiteit in onderzoek en beleidsmonitoring in Nederland (zodat effecten bij alle burgers gemeten wordt). Nu zijn onderzoekspopulatie vaak niet representatief, de gekozen methoden zijn niet passend voor alle groepen en er wordt vaak onvoldoende onderscheid gemaakt tussen verschillende groepen. Dit kan verschillen vergroten. We ontwikkelen handelingsperspectieven over inclusief onderzoek en een strategie om deze breed te delen onder onderzoekers en beleidsmakers.

Daarnaast continueren we onze kennisinbreng op de landelijke overlegtafels rondom monitoring en evalueren van onder meer het IZA, GALA en het NPA. Ons doel is ervoor te zorgen dat de monitoring ook inzicht geeft in de ontwikkeling van gezondheidsverschillen en te zorgen dat de gebruikte data zoveel mogelijke inclusief zijn. In 2024 hebben we met onder meer het RIVM, het NZa en het Zorginstituut het belang van monitoring op gezondheidsverschillen onder de aandacht gebracht. In 2025 bouwen we dit verder uit. Ook blijven we betrokken bij de informatie over gezondheidsverschillen die op de website [waarsstaatjegemeente.nl](https://www.waarsstaatjegemeente.nl) gepubliceerd wordt. Hierin blijven wij verantwoordelijk voor de 'tegel Gezondheidsverschillen'.

¹ De verbeteraanpak 'transities op systeem en beleidsniveau' is in 2024 afgerond met een publicatie 'health equity in all policies'. Vanuit deze verbeteraanpak wordt nu via onze activiteiten bij agendering, een betaalbaar zorgstelsel en toekomst voor gezondheid gewerkt, samen met systeempartijen, aan een duurzame transitie. We hebben deze verbeteraanpak niet meer apart opgenomen omdat alle activiteiten die we ontplooiën bijdragen aan de transitie die we willen bereiken op systeem en beleidsniveau. Daarnaast werken we, samen met het veld, in een Deltaplan aan het verkleinen van gezondheidsverschillen waarmee we deze transitie willen versnellen. We hebben dus gekozen om het thema als verbeteraanpak te laten vervallen omdat de transitie op systeem en beleidsniveau als rode draad door al onze activiteiten heen verweven is.

Gezondheidsverschillen agenderen

Agenderen van gezondheidsverschillen

Vanuit onze rol als aanjager zorgt Pharos dat het terugdringen van gezondheidsverschillen nationaal, regionaal en lokaal op de agenda staat en blijft staan. Bij organisaties, professionals en beleidsmakers in de zorg, die samen kunnen zorgen dat de zorg toegankelijk, passend, betaalbaar en begrijpelijk is voor iedereen. Maar ook binnen het sociaal domein en op andere (beleids)terreinen die een relatie hebben met gezondheid, zoals leefomgeving, bestaanszekerheid en arbeid.

Dat werkt. Er zijn nauwelijks nog partijen in Nederland die niet overtuigd zijn van de urgentie om gezondheidsverschillen aan te pakken. En vanuit de gedachte van Health (Equity) in All Policies wordt ook buiten de zorg steeds meer gedacht aan de invloed van en op gezondheidsverschillen. Daarnaast zijn steeds meer organisaties in zowel de zorg als het sociaal domein bewust bezig met toegankelijkheid, persoonsgericht werken en het benutten van ervaringskennis. Dit betekent dat onze rol steeds meer verschuift van aanjager, naar gids en we meer aandacht besteden aan het vertalen van onze kennis naar handelingsperspectieven. Toch blijft ook het agenderen belangrijk. Dit met name om vanuit feiten en cijfers en de kennis over wat werkt en wat niet in te brengen bij alle relevante stakeholders. Dat is dan ook wat Pharos blijft doen als aanjager.

Onze agenda in 2025

Alle kennis die we opdoen vanuit onze kennisbasis gebruiken we om het debat over gezondheidsverschillen aan te jagen en te voeren. Vanuit onze aanjaagrol richten we ons op de volgende zaken op in 2025

- We blijven ervoor zorgen dat de discussie over gezondheidsverschillen op alle niveaus wordt gevoerd. We ontwikkelen ons als kennisorganisatie om ook op systeem- en beleidsniveau de discussie over Health (Equity) in All Policies aan te jagen.
- We zorgen dat er in het debat aandacht is voor hoe gezondheidsverschillen bijdragen aan polarisatie en maatschappelijke kosten, welke determinanten daar invloed op hebben en welke interventies en aanpakken werken. Cijfers en feiten worden daarvoor steeds belangrijker. Daarom willen we in 2025 niet alleen gebruikmaken van bestaande inzichten, maar nog meer en effectiever inzichtelijk maken wat de maatschappelijke meerwaarde is van door Pharos ontwikkelde interventies en aanpakken. De voorbereidingen hiervoor treffen we al in 2024.
- Met het huidige beleid worden vaak niet alle groepen op gelijke wijze bereikt waardoor verschillen in gezondheid kunnen toenemen. Om gezondheidsverschillen te verkleinen is het nodig om ongelijk te investeren. Dit leidt echter tot morele dilemma's. In 2025 willen we de morele dilemma's waar beleidsmakers en (zorg)professionals mee te maken krijgen agenderen, door hierover het debat aan te jagen en gesprekken over waarden zoals rechtvaardigheid, (on)gelijke kansen en autonomie te faciliteren.
- We blijven aanjager van de in 2024 ingezette landelijke beweging waarin partijen uit verschillende sectoren en domeinen samenwerken om gezondheidsverschillen tussen nu en 2040 met 30% te verkleinen (een Deltaplan). In 2025 willen we samen met partijen kijken wat nodig is om deze beweging verder uit te bouwen en te bestendigen. Hiervoor is de basis in 2024 gelegd door het opzetten van een online platform waarin we partijen en initiatieven bij elkaar brengen. Dit zetten we in 2025 voort waarnaast we vanuit onze aanjaagrol een aantal netwerkbijeenkomsten organiseren om de in 2024 ingezette initiatieven verder uit te bouwen.

2.d

Partijen verbinden en kennis verspreiden

Partijen verbinden en kennis verspreiden

Welke impact willen we maken?

Als kennisinstituut verzamelt, verrijkt en vertaalt Pharos kennis naar concrete handelingsperspectieven voor de praktijk. Dit om op alle maatschappelijke en bestuurlijke niveaus inspiratie en ondersteuning te bieden om gezondheidsverschillen terug te dringen. Dat begint bij het vergroten van het bewustzijn bij professionals en beleidsmakers, dat extra inspanningen nodig zijn om mensen in een kwetsbare positie te bereiken en de kwaliteit en toegankelijkheid van preventie, zorg en ondersteuning voor hen te verbeteren. Het stopt echter niet bij bewustwording. We verspreiden onze kennis en handelingsperspectieven onder zorgprofessionals, beleidsmakers en andere relevante kennispartners, en we stellen hen zo in staat om bij te dragen aan het verkleinen van de gezondheidsverschillen. Hiervoor stimuleren en faciliteren we ook het opzetten van leer- en ontwikkelnetwerken.

Zo vergroten we de maatschappelijke kennis over gezondheidsverschillen en bieden we partijen een gereedschapskist om in de praktijk zelf aan de slag te gaan. Zo dragen we bij aan het verkleinen van gezondheidsverschillen op alle niveaus in de systemen.

Waarop richten we ons?

1. We werken aan het uitbouwen en vormgeven van onze meerjaren communicatiestrategie. Analyses van onze doelgroepen en onderzoek naar bereik moeten ervoor zorgen dat bestaande kennis nog meer aansluit bij de behoefte van onze doelgroepen. We werken hierbij met klantreizen om onze doelgroepen nog beter te bedienen.
2. We meten en monitoren de effectiviteit en impact van onze content en online kanalen.
3. We werken continu aan het up-to-date houden van onze kennisbasis, die ontsloten wordt via de websites en nieuwsbrieven (zie kader) die Pharos beheert.
4. We werken verder aan onze vernieuwde, verbeterde digitale infrastructuur (o.a. website en leerplatform) waarmee we op basis van de klantreizen van onze verschillende doelgroepen de gebruikerservaring verbeteren.
5. We bouwen onze relaties met media, samenwerkingspartners, stakeholders en klanten verder uit en ontwikkelen hiervoor een Public Relations & Public Affairs strategie.

6. Een van onze belangrijkste principes is samenwerken met de mensen om wie het gaat. Ook voor het ontwikkelen van effectieve communicatie is dit een essentieel uitgangspunt. Door de kennis van ons communicatieteam en die van de inhoudsdeskundigen te combineren, hebben we inzicht in de beste werkwijze. Deze kennis is ook voor externe partijen relevant. Onze communicatie-experts werken samen met de inhoudelijke teams aan het verder ontwikkelen en verspreiden van deze kennis onder relevante groepen.

Websites in beheer van Pharos

- **Pharos.nl** is de corporate website en geeft een actueel overzicht van de kennis en ontwikkelingen binnen de programma's, projecten en trajecten.
- **Gezondin.nu** is het kennisplatform van het programma GezondIn en brengt gemeenten (en andere partijen) online bij elkaar. Gemeenten kunnen kennis en informatie met elkaar delen en ervaringen en praktijkvoorbeelden met elkaar uitwisselen.
- **Gezondheidsvaardigheden.nl** is ondersteunend aan de Alliantie Gezondheidsvaardigheden. De partners van de Alliantie zijn werkzaam op het brede terrein van gezondheid en zorg. Ze zetten het thema gezondheidsvaardigheden binnen en buiten de eigen organisatie op de agenda en wisselen kennis en ervaringen uit.
- **Huisarts-migrant.nl** is een website voor huisartsen, POH'ers en andere zorgverleners met vragen over zorg en gezondheid voor migranten, vluchtelingen en patiënten met beperkte gezondheidsvaardigheden. De website geeft speciale aandacht aan veelvoorkomende ziektebeelden en eenvoudig voorlichtingsmateriaal.

Daarnaast beheert Pharos ook enkele nieuwsbrieven die op frequente basis worden uitgebracht en verspreid. Dit betreft onder meer de Pharos-nieuwsbrief, de nieuwsflits van huisarts-migrant, de nieuwsbrief van GezondIn, de nieuwsbrief van de Alliantie Gezondheidsvaardigheden en de nieuwsbrief van het Focal Point Meisjesbesnijdenis.

Afsluiting

Afsluiting

In het Pharos werkprogramma 2025 heeft u kunnen lezen wat wij doen om gezondheidsverschillen terug te dringen, hoe we van plan zijn de instellingssubsidie van VWS in 2025 te gebruiken en welke thema's en activiteiten daarbij onze prioriteit hebben. Hierbij sluiten we nauw aan bij de **Strategische koers Pharos**, die we in 2020 ontwikkelden. Daarnaast nemen we actuele ontwikkelingen mee die invloed hebben op gezondheidsverschillen en het terugdringen daarvan.

De opzet van dit werkprogramma is besproken met Amra Dželilović en Maarten Lemmink. Net als voorgaande jaren werken we graag samen met VWS om ook in 2025 belangrijke stappen te zetten om onze missie te verwezenlijken.

Meer informatie over Pharos is te vinden op onze website, www.pharos.nl.

Bijlage: Pharos als partner

Pharos werkt dagelijks aan het toegankelijk en betaalbaar houden van de zorg en het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Hiermee draagt zij bij aan de doelen die VWS wil bereiken op het gebied van zorg en preventie.

Onderwerp	Belangrijk vanuit regeerakkoord/IZA/GALA/WOZO	Pharos draagt hieraan bij door:
Zorg	<ul style="list-style-type: none"> • Toegankelijkheid van de zorg (gelijke toegang voor alle groepen in de samenleving) • Betaalbaarheid van de zorg • Aanpakken personeelskrapte (aantrekkelijker maken) • Versterking eerstelijnszorg • Passende zorg (voorkomen onnodige en niet-effectieve zorg) • Begrijpelijke polisvoorwaarden • Verbeteren jeugdzorg • Digitalisering en innovatie 	<ul style="list-style-type: none"> • In te zetten op gezondheidsvaardige organisaties waardoor de zorg toegankelijk en begrijpelijker wordt (leidt tot minder druk op de zorg door bv. minder no show, minder medicatiefouten). • Persoonsgericht werken in de zorg en welzijn te stimuleren zodat werkdruk afneemt en werkplezier toeneemt. • Aandacht voor onderliggende problematiek via de implementatie van het brede gesprek en meer samenwerking binnen eerstelijns en tussen zorg en sociaal domein. • In te zetten op een health (equity) in all policies aanpak waarbij ook gekeken wordt naar onder meer bestaanszekerheid, armoede, schulden en leefomgeving. • Samen te werken met de mensen om wie het gaat, verbeteren we toegankelijkheid en het bereik van voorzieningen (leidt tot passende zorg). • Het stimuleren van Begrijpelijke digitale zorg zodat deze toegankelijk is voor iedereen, inclusief het in beeld brengen van de risico's van AI. • Te werken aan Inclusieve richtlijnen en standaarden om te zorgen voor passende zorg. • Partijen te verbinden en domeinoverstijgende samenwerking te stimuleren via lokale, wijkgerichte aanpakken. • Bij te dragen aan een kansrijke start voor kinderen en jongeren. • In te zetten op preventie vanuit de achterliggende oorzaken van gezondheid.
Gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • Preventie centraal stellen door in te zetten op gezondheid en welzijn • Versterken mentale weerbaarheid en mentale gezondheid • Vitaal ouder worden • Afremmen medicalisering • Terugdringen gezondheidsachterstanden • Ook oog te hebben voor achterliggende problematiek: bestaanszekerheid, gezonde fysieke leefomgeving en transitie in wonen 	<ul style="list-style-type: none"> • We werken samen met de mensen om wie het gaat. • We stimuleren partijen om beleid op te stellen met inwoners (co-creatie). • We werken aan inclusief onderzoek door begrijpelijke vragenlijsten te ontwerpen en oog te hebben voor de representativiteit van onderzoek. • Te werken aan communicatie die alle groepen bereikt.
Overkoepelend	<ul style="list-style-type: none"> • Burger centraal stellen 	<ul style="list-style-type: none"> • We werken samen met de mensen om wie het gaat. • We stimuleren partijen om beleid op te stellen met inwoners (co-creatie). • We werken aan inclusief onderzoek door begrijpelijke vragenlijsten te ontwerpen en oog te hebben voor de representativiteit van onderzoek. • Te werken aan communicatie die alle groepen bereikt.